

Otázka: Odkaz antiky dnešku

Předmět: Dějepis

Přidal(a): migodo

1. Perikles, Alexandr Veliký, Sokrates, Platon, Gaius Julius Caesar, Konstantin Veliký, Marcus Aurelius.
2. V čem **konkrétně** spočívá odkaz antiky dnešku?

SOKRATES (469 – 399 př. n. l., Athény)

- vyučený sochař, ale plně se věnoval filosofii – zabýval se etikou, gnozeologií, sebereflexí a filosofickou antropologií
- považován za jednu z nejvýznamnějších postav evropské filosofie
- nezanechal žádné spisy – hlavním pramenem informací jsou spisy jeho dvou žáků – Platóna a Xenofóna
- stoupenec a mluvčí statkářské aristokracie – vláda má patřit do rukou odborníků – v rozporu s tehdejšími systémem

- tvrdil, že hlavním cílem člověka je dobro a ctnost jako výsledek vědění
- základním principem Sokratovy filosofie i teorie výchovy bylo heslo „Poznej sebe sama!“
- Sokratova dialogická metoda poznání - dialog = rozhovor; hledání pravdy - vedl se svými posluchači rozhovor, ve kterém se je snažil dovést k tomu, aby sami dospěli k poznání pravdy
  - **destruktivní část dialogu** - pomocí otázek přiměl spoluúčastníka k nevědění jistého morálního pojmu (udělal z něj hlupáka)
  - **konstruktivní část dialogu** - objasnění jistého morálního pojmu (dovedeme ho k pravdě)
- soustředil se na oblasti lidského mravního jednání a jeho principů (mravních pojmů - považoval je za objektivní a platný pro všechny lidi a všude)
- představitel etického intelektualismu - tvrdil, že žít ctnostně znamená znát dobro - kdo zná dobro, ten dobro koná, protože nikdo nedělá dobrovolně zlé věci
- manželka Xantipa, 3 synové
- Sokrates je spojován pojem **daimonion** = vnitřní hlas, svědomí (hodnotí to, co jsme udělali, dokáže nás trápit)
- vedl odvážné a kritické proslovy proti Bohu -> r. 399 př. n. l. odsouzen k trestu smrti za údajnou bezbožnost a kažení athénské mládeže
- citáty:
  - „Vím, že nic nevím.“ (uvědomuje si , že ví strašně málo; poznání je nekonečný proces)
  - „Lidský život není nic jiného než řetěz zmeškaných příležitostí.“ (= člověk má v životě litovat jen toho, co neudělal)

- „Ideální manželství má dva předpoklady – muž musí být hluchý a žena slepá.“ (narážka na Xantipu)
- Člověk má být ke svému příteli takový jako sám k sobě.
- Dostaneš-li dobrou ženu, budeš výjimkou, dostaneš-li zlou, staneš se filosofem.

GAIUS JULIUS CAESAR (100 – 44 př. n. l.)

- římský vojevůdce, politik, řečník a jeden z nejmocnějších mužů antiky
- vytvořil 1. římský triumvirát = spolek tří mocných vůdců – GJC, Crassus, Pompeius; po smrti Crasy došlo k rozpadu, GJC se dostal do konfliktu s Pompeiem, který požadoval rozpuštění GJC legií a opuštění Galie – ten odmítl a překročil řeku Rubikon („Kostky jsou vrženy“) a tím zahájil občanskou válku -> GJC vítězství, jmenován doživotním diktátorem římského impéria
- Pompeius prchl do Řecka, ale GJC neměl námořnictvo -> zaútočil nejprve proti jeho legiím v Hispánii (ve starověku celý Pyr. polo.) – „*Nejprve budu bojovat proti vojsku bez vojevůdce a potom se obrátím proti vojevůdci bez vojska.*“
- Pompeius utekl do Egypta, kde ho nechal zavraždit egyptský král – GJC dostal už jen jeho hlavu; jeho ostatky nechal s poctami pohřbít
- GJC se v Alexandrii zapletl do boje o vládu mezi Ptolemaiem XIII. a jeho sestrou Kleopatrou VII. -> dal se na stranu Kleopatry; v následné válce shořela alexandrijská knihovna
- GJC dosadil Kleopatru na trůn, ta mu porodila syna Ptolemaia XV. Caesara (Kaisarion)
- GJC bylo uděleno právo nosit roucho triumvirátora včetně purpurové róby a vavřínového věnce; byl první osobou vyobrazenou na mincích

- zavedl Juliánský kalendář - 365 dní, měsíc Julius (červenec) - používáme gregoriánský
- dalším výrokem je „Přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem.“ („Veni, vidi, vici.“)
- proti GJC došlo ke spiknutí, jedním z iniciátorů byl Brutus, jeho blízký přítel, který byl ale zastáncem republikánského zřízení - 15. 3. 44 př. n. l. zavražděn před senátem
- Caesarovi se podařilo dobýt pro Římany celou zaalpskou Galii (zhruba dnešní Francii). Dvakrát zaútočil východně od Rýna a dvakrát přistál na britských ostrovech, kde pronikl severně od Temže (54 př. n. l.), ale byl zdejšími kmeny přinucen k návratu
- citáty:
  - o „Kostky jsou vrženy.“
  - o „Přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem.“ („Veni, vidi, vici.“ - latinsky)
  - o „I ty Brutte!“
  - o „Překročit řeku Rubikon.“ (= udělat závažné rozhodnutí)

Konkrétní odkazy antiky dnešku

- základy evropské civilizace a kultury pochází z antiky

- antika = období společnosti, do které se zahrnuje starobylé Řecko a Řím (starověk); datuje se od osídlení Řecka, Peloponésu a západní části Malé Asie, tj. přibližně od 2500 - 2000 př. n. l. až rok 476 n. l., kdy zanikla západořímská říše

- stavitelství:

- z řeckého stavitelství známe tři sloupy (slohy), které se projevovaly i v dalších slohách (odkaz antiky v románském slohu, baroku, renesanci):

- o **dórský** - charakterizuje ho prostý, nezdobený a monumentální sloup
  - o **jónský** - hubený, má patku a spirálovou ozdobu (sloup)
  - o **korintský** - hodně zdobená hlavice (rostlinnými motivy), spíše v Římě (sloup)
  - nejznámější řecké památky - Poseidonův chrám v Paestu, Pantheon v Aténách, Artemidin chrám v Efesu, Akropolis (Athény, Řecko)
  - **stavitelství v Římě** - začínaly se stavět silnice (Via Appia), splachovací záchod
- sochařství - Mirón (Discobolos), Feidas (socha Día v Olympu)
- poznatky řeckých filosofů: **Sokrates** (dobro a ctnost), **Platon** (idealismus), **Aristoteles** (génus, logika - správné myšlení)
- **jazyk latina** = jazyk vzdělanců
  - => terminologie - medicína (diabetes, hepatitida, pneumotorax, apendix, fraktura, orální, klaustrofobie), filosofie (daimonion, racionalismus, gnoseologie, antropologie), chemie (plutonium, titanium, cuprum), psychologie (psychika), botanika (herpetologie = věda o hadech, arachnologie = věda o pavoucích) zoologie,...
  - anglický jazyk - 70% slov původně z latiny (automobil, vila, logika, computer,...)
  - **písmo latinka** - převzatá z fénického písma a inspirována řeckým písmem; je nejvíce používaným písmem celé naší planety (i v ČR)
- řecká abeceda (alfa, beta,...) - používáme v matematice
- zákony v matematice (**Pythagoras** - Pythagorova věta; **Euklides** - Euklidovy věty), ve fyzice (**Archimédes** - Archimédův zákon)
- geografie - rozvoj mořeplavby, lidé si na cestách dělají zápisky -> mapy, popisy pobřeží
- astronomie - Aristoteles řekl, že Země je kulatá; podle něj učil Ptolemaios a ostatní
- měření času - dnes používáme Gregoriánský kalendář (od 16. století), ten má základ v Juliánském kalendáři, který vznikl v antice

- právní systém - římské právo = základ dnešního práva (občanský zákoník z Říma - zdroj Občanského práva)
- oblast lékařství - Hippokratova přísaha, anatomie
- politika = činnost ve prospěch obce (z řeckého slova polis = obec)
- divadlo, literatura:
  - schémata řešení problémů ve filmech a divadelních hrách jsou stejná jako v antice
  - teorie dramatu (Aristotelés) - expozice, kolize, krize, peripetie, katastrofa; jednota místa, děje, času
  - **literární díla:**
    - o epos - Homér - řecký básník (Ilias a Odyssea)
    - o drama - Aischylos - řecký dramatik (Oresteia), Sofoklés - řecký dramatik (Král Oipidus), Eurípidés - řecký dramatik (Médiea)
- pravidla etiky - 4 antické ctnosti (spravedlnost, zbožnost, statečnost, rozumnost)
- parní stroj - princip objeven v antice
- oblast sportu - olympijské hry
- archeologické nálezy - Pompeje - sopka Vesuv (mozaika, nástěnné malby)
- mytologie (soubor řeckých bohů) - dnes máme nespočet pověstí a jsou inspirativním zdrojem některých knih:
  - **Zeus** (vládce bohů)
  - **Héra** (sestra a manželka Dia)
  - **Hádés** (bůh podsvětí)
  - **Poseidón** (bůh moře)

- **Demetér** (bohyně plodnosti)
- **Héfaistos** (bůh ohně a kovářství)
- **Árés** (bůh války)
- **Athéna** (bohyně moudrosti, umění, vědy)
- **Afrodíta** (bohyně krásy, lásky a mládí)
- **Artemis** (bohyně lovu a měsíčního svitu)
- **Apollón** (bůh slunce, harmonie, vůdce múz)
- **Hermés** (posel bohů, ochránce pocestných)